

**Inklyuziv ta’lim muhiti asosida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining texnologiya darslarida ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi****Termiz davlat pedagogika institute Boshlang‘ich ta’limda matematika va ona tili kafedrası o‘qituvchisi****Xamidova Zarina Iskandar qizi**

Xamidovazarina838@gmail.com

+998936170703

Annotatsiya. Ushbu ishda inklyuziv ta’lim muhiti asosida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining texnologiya darslarida ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi yoritilgan. Tadqiqotda inklyuziv ta’limning mazmuni, uning ta’lim jarayonidagi ahamiyati hamda barcha o‘quvchilar uchun teng imkoniyat yaratish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, texnologiya darslarida o‘quvchilarning ijodiy fikrlashi, amaliy ko‘nikmalari va mustaqil faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi samarali pedagogik metodlar ko‘rib chiqilgan. Ishda differensial yondashuv, guruhli ishlash, loyihaviy faoliyat hamda o‘yin texnologiyalaridan foydalanish orqali o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatlari asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari inklyuziv ta’lim muhitida texnologiya darslarini samarali tashkil etish boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijodiy rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: inklyuziv ta’lim, inklyuziv ta’lim muhiti, boshlang‘ich sinf o‘quvchilari, texnologiya darslari, ijodiy qobiliyat, ijodiy fikrlash, pedagogik metodlar, differensial yondashuv, guruhli ishlash, loyihaviy faoliyat, o‘yin texnologiyalari, ta’lim jarayoni samaradorligi.

Hozirgi kunda ta’lim tizimida barcha bolalarga teng imkoniyat yaratish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shu sababli inklyuziv ta’lim tizimi rivojlantirilmoqda. Inklyuziv ta’lim – bu nogironligi yoki o‘qishda qiyinchiliklari bo‘lgan bolalar bilan sog‘lom o‘quvchilarning birgalikda ta’lim olishini tashkil etuvchi tizimdir. Bunday ta’lim muhiti o‘quvchilarning ijtimoiylashuvi, o‘zaro hamkorligi va ijodiy rivojlanishiga katta yordam beradi.

Boshlang‘ich sinflarda o‘qitiladigan texnologiya darslari o‘quvchilarning amaliy ko‘nikmalari, tasavvuri va ijodiy fikrlashini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Inklyuziv ta’lim muhitida ushbu fan orqali har bir o‘quvchining individual imkoniyatlarini hisobga olgan holda ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish mumkin.

Inklyuziv ta’lim muhiti tushunchasi

Inklyuziv ta’lim muhiti – bu barcha o‘quvchilar uchun qulay, teng imkoniyat yaratadigan va ularning individual xususiyatlarini hisobga oladigan pedagogik muhitdir. Bunday muhitda:

- har bir o‘quvchining ehtiyojlari hisobga olinadi;



- o'qitish jarayonida moslashuvchan metodlar qo'llaniladi;
- hamkorlik va o'zaro hurmat muhitiga e'tibor beriladi.

Inklyuziv muhit o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi hamda ijodiy faoliyatga faol jalb etadi.

Texnologiya darslarida ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning ahamiyati

Texnologiya darslari o'quvchilarning:

- tasavvur qilish,
- yangi g'oyalar yaratish,
- muammolarni hal qilish,
- qo'l mehnati ko'nikmalarini shakllantirish

kabi ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, inklyuziv sinflarda bu darslar orqali o'quvchilar bir-biri bilan hamkorlikda ishlashni o'rganadilar.

Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish metodlari

Inklyuziv ta'lim muhitida texnologiya darslarida quyidagi metodlardan foydalanish samarali hisoblanadi:

1. Differensial yondashuv

Har bir o'quvchining qobiliyati va imkoniyatiga qarab topshiriqlar beriladi. Masalan:

- ba'zi o'quvchilar oddiy buyumlar yasasa,
- boshqalari murakkabroq ijodiy loyihalar bajarishi mumkin.

2. Guruhli ishlash metodi

O'quvchilar kichik guruhlarda ishlash orqali:

- bir-biriga yordam beradi,
- fikr almashadi,
- ijodiy g'oyalar ishlab chiqadi.

3. Loyihaviy faoliyat

O'quvchilar ma'lum bir mavzu asosida kichik loyiha tayyorlaydilar. Masalan:

- qog'ozdan buyumlar yasash,
- tabiiy materiallardan kompozitsiya tayyorlash,
- maketlar yaratish.

4. O'yin texnologiyalari

Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun o'yin elementlari orqali dars o'tish ularning qiziqishini oshiradi va ijodiy fikrlashini faollashtiradi.

O'qituvchining roli

Inklyuziv ta'lim muhitida o'qituvchi quyidagi vazifalarni bajaradi:

- har bir o'quvchining imkoniyatini aniqlash;
- mos metod va usullarni tanlash;
- qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratish;
- o'quvchilarning ijodiy faoliyatini rag'batlantirish.



Inklyuziv ta’lim muhitida ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish metodlari

Inklyuziv sinflarda texnologiya darslarini samarali tashkil etish uchun turli pedagogik metodlardan foydalanish zarur.

Differensial yondashuv o‘quvchilarning qobiliyati, qiziqishi va imkoniyatlarini hisobga olgan holda topshiriqlar berishni nazarda tutadi. Bu usul orqali har bir o‘quvchi o‘z imkoniyatiga mos vazifani bajaradi.

Guruhli ishlash metodi

Guruhli ishlash o‘quvchilarning hamkorlikda ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Guruhda ishlash jarayonida o‘quvchilar o‘zaro fikr almashadilar va bir-birlariga yordam beradilar.

Loyihaviy faoliyat

Loyihaviy faoliyat o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini va ijodiy qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Masalan, o‘quvchilar qog‘ozdan bezaklar, tabiiy materiallardan kompozitsiyalar yoki turli maketlar tayyorlashlari mumkin.

O‘yin texnologiyalari

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun o‘yin texnologiyalaridan foydalanish juda samarali hisoblanadi. O‘yin orqali tashkil etilgan darslar o‘quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularning ijodiy faoliyatini faollashtiradi.

Inklyuziv ta’lim muhiti barcha o‘quvchilar uchun teng imkoniyat yaratadi va ularning shaxsiy rivojlanishiga yordam beradi. Texnologiya darslari esa boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Inklyuziv ta’lim asosida tashkil etilgan texnologiya darslari o‘quvchilarning ijodiy fikrlashi, mustaqil ishlash ko‘nikmalari hamda amaliy faoliyatini rivojlantiradi. Shu sababli ta’lim jarayonida zamonaviy pedagogik metodlardan samarali foydalanish muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining **“Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni**. – Toshkent, 2020.
2. **“Inklyuziv ta’limni rivojlantirish konsepsiyasi”**. – Toshkent, 2020.
3. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A. **Ta’limda innovatsion texnologiyalar**. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2013.
4. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. **Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari**. – Toshkent: Fan, 2006.
5. Azizxo‘jayeva N. **Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat**. – Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2006.
6. Yo‘ldoshev J., Usmonov S. **Pedagogik texnologiya asoslari**. – Toshkent: O‘qituvchi, 2004.
7. Raxmonov A. **Boshlang‘ich ta’lim pedagogikasi**. – Toshkent, 2018.
8. Boshlang‘ich sinflar uchun **Texnologiya fani darsligi**. – Toshkent: Respublika ta’lim markazi nashri